

Vastu võetud Vainupea küla selts MTÜ üldkoosolekul **04.06.2016**

VAINUPEA KÜLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2016 - 2020

SISSEJUHATUS

Vainupea küla paikneb Lääne-Virumaal Vihula vallas Vainupea jõe suudmes. Küla on ühest küljest piiratud metsaga (idapiiril Lahemaa rahvuspark), teisest Soome lahega. Pika ajaloo ja miljööväärtuslik rannäärne küla on eraldiseisev. Seetõttu on käesolev arengukava koostatud silmas pidades just rannaküla Vainupead.

Eesmärkideks on seatud küla omanäolisuse säilitamine, oluliste kultuuri- ja looduslike objektide heakord ja säilimine, kogukonna elujõulisuse säilitamine ja uute püsielanike teke, traditsioonide hoidmine ja edasi arendamine, külarahvale turvalise ja kvaliteetse elukeskkonna tagamine.

Oluliseks peetakse külas ja vallas toimuva kohta info jagamist, küla sümbolika olemasolu ning oluliste tõmbekeskustega bussiliikluse säilimist. Tähtsaks peetakse ka koostööd Vihula Vallavalitsuse ja piirkonna ettevõtjatega.

HETKEL SAAB POSITIIVSENA TÕDEDA

- külal on vajalikul määral teotahtelisi eestvedajaid, kogukonnaliikmeid ja kaasaaitajaid
- külas tegutseb kogukonna huve esindav aktiivne külaselts (Vainupea küla selts MTÜ)
- külaselts haldab ja kasutab sündmuste korraldamiseks vara tasuta kasutamise lepingu alusel Vainupea kabelit (kuni aastani 2024)
- Vainupea kabelis toimuvad regulaarselt kontserdid ja erinevad muud sündmused
- Vainupea kabel on pulmalistele populaarne koht nii kiriklike laulatuste kui ka ilmalike abielude registreerimiste läbiviimiseks
- külas on loodud naabrivalve sektor, kuhu kuulub 60 majapidamist
- külal on oma koduleht www.vainupea.ee ja fännileht Facebook`is www.facebook.com/vainupea
- külal on alates 2013. aasta suvest kasutusel oma sümbolika (logo)
- külal on oma lipp (presenteeritud Vainupea kabelis)

KÜLAS ON AKTUAALSETEKS PROBLEEMIDEKS

- **küla miljööväärtuslikkuse säilimine** – küla on osaliselt kaotamas traditsioonilise rannaküla omanäolisust liigse ehitustiheduse ning hoonestus- ja ehitustingimuste teemaplaneeringu puudumise tõttu
- **kogukonna liikmete kohati vähene kaasatus ühistegevustesse** – küla on jagunenud erinevateks osadeks, kus inimesed suhtlevad pigem kitsamates väljakujunenud suhtlusringkondades (paljud ei tunne ega tea teisi külaelanikke/suvitajaid)
- **külale oluliste objektide heakorra ja säilimise eest ühiselt motiveeritud seismine** – Vainupea kabel, Vainupea kalmistu, Suureliiva rand, Kaarna kivi, majakas ja bussijaam vajavad kõik osaliselt kogukonna liikmete panust nende heakorra tagamiseks
- **veevarustuse puudumine** – puudub ühtne veevarustus ja veetrassid, probleemiks saab pidada liigsete eratarbimiseks kasutatavate puurkaevude rohkust, mis kurnavad põhjavett, lisaks esineb ka probleeme salvkaevudega, mis kohati kuivavad
- **kehv transpordikorraldus** – suvine intensiivne liiklemine külavaheteedel eeldab senisest efektiivsemat ja keskkonnasõbralikumat liikluse korraldamist erakinnistutele parkivate sõidukijuhtide tõttu

- **puudulik internetiühendus ja kehv mobiiltelefoni levi** – paljudel puudub interneti püsiühendus ning kohati on mobiiltelefoni levi olematu kõigil operaatoritel, hea internetiühenduse olemasolu aitaks kaasa püsielanike tekkele

VAINUPEA KÜLA HETKEOLUKORD JA ÜLDINE KIRJELDUS

Ajalooline taust

Vainupeast on juttu olnud juba 1499. aastal kui Karula mõisale kuulunud rannavaldusest. Kirjasõnas on Vainupead esmakordselt mainitud aga juba 1583. aastal. Küla maad on aja jooksul kuulunud nii Karula mõisale kui ka teisel pool jõge Kandle mõisale. Vainupea puukirikut mainiti esmakordselt 1741. aastal. Vainupea surnuaed asub Karula-Vainupea-Karepa teest 0,8 km põhja pool, mere ääres ligikaudu sada meetrit Vainupea kabelist eemal. Tegemist on Eesti kõige mereäärsema kalmistuga. Praegusest sillast mere poole asus varem uhke puusild, mis valmis 1931. aastal. Enne kasutati jõe ületamiseks purret või sõideti Karula kaudu ringiga. 1958. aastal püstitati Vainupea neemele ehk Saarukesele tuletorn (tulepaak).

Küla paiknemine

Vainupea asub Eesti põhjarannikul Lääne-Virumaal Vihula vallas Lahemaa Rahvusparki külje all ning paikneb Vainupea jõe suudmes. Olemuselt on küla jagunenud eri piirkondadeks, mida iseloomustab asustuse mitmekesisus. Rannikualadele iseloomulikuna on Vainupea kabelit ümbritsev piirkond hajaküla, kus taluõued paiknevad maastikul hajusalt ja nende vahel laiuvad metsatukad ja kunagised karjamaad.

Endise suvilakooperatiivi aladel on tegemist ridakülaga, kus suvilad on tihedamalt koondunud tagasihoidliku peatänava (Kalda tee) äärde. Hoonestust arvestades on Vainupea traditsiooniline rannaküla. Vahemaa Võsuga ca 25 km, Rakverega 27 km ja Tallinnaga 107 km.

Küla looduslikud olud

Vainupea asub Soome lahe rannikul. Soome lahte suubub ka Vainupea jõgi, mis saab alguse Haljala lähedalt. Jõe pikkuseks hinnatakse 23 km.

Rändrahnud

Mere kaldal asub Kaarnakivi (kutsutakse ka Pruudikiviks, Armumiskiviks), mis on looduskaitse all. Kivi kõrguseks on märgitud 5,5 m ja ümbermõõduks 24,5 m. Lahemaa arvestuses on kivi mõõtude järgi 16. kohal ning Eesti arvestuses 65. kohal. Muistendi järgi olevat see teravatipuline pooleks murdunud kivi Soomest jääga randa tulnud. Hommikul istunud kivil kaaren, millest ka Kaarnakivi nimi. Teine nimi tulnud sellest, et rannaneiu oodanud kivil istudes oma merelt tulevaid peigmehi.

Loodusolude mõju külale

Mere lähedus õõnestab kallast. Lisaks on tormid aja jooksul muutnud märkimisväärselt rannajoont.

Vainupea kabel

Tegemist oli ühega Haljala neljast abikirikust. 19. sajandi lõpus, kui vana puukirik oli lagunenu, algatas Aaspere ja Sauste mõisnik, Eestimaa rüütelkonna viimane peamees parun Eduard von Dellingshausen Vainupeale uue paekivist pühakoja ehituse.

Arhitekt Rudolf von Engelhardti projektioonis on pärit aastast 1887. Historitsistlikus laadis kirikumõõtu kabelit ehitati aastail 1888-1893. 1888. aastal rajati puukiriku lääneküljele massiivne kivist kuuetahtuline torn ning aastatel 1891-1893 ehitati vana pikihoone kohale kõrgete ümarkaarakende ja polügonaalsete kooriosaga

uus kivist pikihoone. Stiilselt ja rikkalikult sisustatud jumalakoja pühitsemispäevaks oli jaagupipäev 1893. aastal. Jumalateenistusi hakati Vainupea kabelis pidama neli korda aastas.

1948. aastal aga pühakoda suleti, misjärel kabelit rüüstati ja see lagunes, kuni Lääne-Viru Teedevalitsus alustas taastamistöödega 1989. aastal. Vainupea kabelit Haljala kogudusele ei tagastatud. Kaotsi läinud altarimaali asemele telliti kabelile 2011. aastal unikaalne sakraaltaies – Anu Raua gobeläänvaip “Armuaeg”. Vainupea kabeli renoveerimiseks on saadud toetust nii Eesti Vabariigilt, Vihula Vallavalitsuselt kui ka paljudelt annetajatelt üle Eesti.

Vainupea kalmistu

Tegemist on Eesti kõige mereäärsema kalmistuga. Surnuaed on väike ja seal on säilinud hauatähiseid erinevatest aegadest. Leidub külaseppade tehtud riste. Surnuaia lõunaosas on säilinud 19. sajandist pärit metallpürg, kuid leidub ka kaasaegset hauakujundust. Maalikunstnik R. Sagritsa (1910-1968) haud paikneb surnuaia idapoolses osas. Kalmistu täpne rajamise aeg ei ole teada, kuid võib arvata, et surnuaed on külas asunud juba enne kivist kabeli rajamist.

Vainupea sadam

Vainupeal asus väikene sadam koos lautrikohtade ja võrgukuuridega. 1863. aastal sai sadam loa kauplemiseks Soome-Vene kaubandust reguleeriva määrusega Vene tsaarivalitsuse poolt. 19. sajandi algul käisid Vainupea mehed 5 paadiga merel, enne I maailmasõda oli Vainupeal 7-8 laeva. Veel 1950ndatel aastatel seisid sadamas kaks kahemastilist purjelaeva "Elli" ja "Marie". Vainupea kaluritel olid oma peatuspaigad ka Vaindloo ja Uhtju saartel. Täna on endise Teedevalitsuse poolt rajatud sadamahoone eraomandis.

Vainupea ripsild

Nõukogude Liidu ajal üle Vainupea jõe rajatud ripsilda kasutati piirivalve eesmärgil. Samuti kasutasid silda paljud suvitajad, kes käisid Vainupea jõe suudmes rannas väikeste lastega, kuna jõesuus läks vesi pikkamööda sügavaks ning seepärast oli seal lastega turvalisem kui Suureliiva rannas. 1980ndate lõpul ripsilla abil rannajoone patrullimine lõppes. Nii jäi sild ka unarusse ja edaspidi hooldamata. Pärast mitut talve ja torme, tegi loodus lõpuks oma töö ja viis silla viimased lauad jääminekuga kaasa. Täna on ripsillast alles kalda konstruktsioonid ja ka osaliselt trossid.

Küla majanduslik olukord

Tööhõive külas on madal. Peamiselt käiakse tööl külast väljapoole. Suvitajad töötavad peamiselt suuremates linnades – Tallinn, Rakvere, Tartu jne. Külas on ettevõtlikke inimesi, kes tegelevad näiteks majutusasutuste ülalpidamisega ning aktiivsemaid inimesi, kes toetavad külaselti tegemisi ja üldist küla arengut.

- Majutusasutus
 - Adami Turismitalu OÜ (Adami Talu / Adami Country Guesthouse)
 - Kadrina Keskkooli maja
- muud ettevõtted/organisatsioonid:
 - Vainupea küla selts MTÜ
 - A.Treasure OÜ (2016. aasta suve seisuga aktiivset tegevust alustada planeeriv väikeettevõtte)

Küla infrastruktuur

Lähim kauplus, postkast, kool, lasteaed, bensiinijaam, apteek ja arstipunkt asuvad Haljalas. Lähim kaubanduskeskus asub Rakveres. Küla on elektrienergiaga varustatud. Küla läbiv riigimaantee on asfaltkattega, ülejäänud tänavad kruusa- ja/või liivkattega. Tsentraalse veetrassiga on varustatud ca 6 majapidamist. Kanalisatsioon on lahendatud reovee kogumiskaevudega. Paljudel majapidamistel esinevad probleemid

salvkaevude kuivamisega. Külas toimib süsteemne jäätmevedu. Telefoniühendust pakub – Telia AS. Internetiühendust pakuvad – Eesti Energia AS „Kõu“ ja Telia AS (endine Elion). Avalik internetipunkt puudub. Mobiiltelefoni leviala on kõigil operaatoritel, kuid seda kohati väga kehva leviga (eriti rannajoonel).

Küla elanikkond ja küla käsitlevad õigusaktid

Vainupea on Vihula valla üldplaneeringuga määratud hajaasustusalaks. **2015. aasta 1. jaanuari seisuga on külas 38 alalist elanikku.** Külaelu arengut käsitlevad järgmised õigusaktid:

- Vihula valla arengukava 2016 - 2025 (Vihula Vallavolikogu 08.10.2015 määrus nr 35)
- Vihula valla eelarvestrateegia 2016 – 2019 (Vihula Vallavolikogu 08.10.2015 määrus nr 35)
- Vihula valla üldplaneering (Vihula Vallavolikogu 13.08.2003 määrus nr 19)
- Vihula valla chitumäärus (Vihula Vallavolikogu 08.06.2006 määrus nr 28)
- Lahemaa rahvusparkkaitse-eeskiri (Vabariigi Valitsuse 19.02.2015 määrus nr 18)

KÜLA SISE- JA VÄLISKESKKONNA SWOT-ANALÜÜS

Küla tugevused / *Strengths*

- aktiivselt tegutsev külaselts
- küla tuntus Põhja-Eestis ja mujalgi üle Eesti
- ajalooliselt hea mainega ranna- ja puhkeküla
- traditsioonilise rannaküla miljöö olemasolu
- külaelanike informeeritus ja kaasatus
- vahetu mere ja metsa lähedus
- puhas ja kaunis loodus
- vabaaja veetmise võimalused looduses
- korras majad ja õued
- rahulik, turvaline ja omanäoline keskkond
- külas on loodud naabrivalve sektor
- hästi säilinud kultuuri- ja loodusobjektid
- majutusasustuse olemasolu
- küla sümboolikaga meened

Küla võimalused / *Opportunities*

- külaelanike aktiivne ja järjepidev kaasamine ühistegevustesse
- suviste kultuurisündmuste korraldamine
- tervise- ja matkaradade rajamine
- pinkide allée rajamine
- vana rippisilla taastamine/renoveerimine
- küla omanäolisuse säilitamine
- rahastamisvõimalused tõukefondidest
- merenduse ja kalapüügi arendamine
- piirkonnas toitlustusteenuse arendamine
- külakeskse üldkasutatava puurkaevu rajamine

Küla nõrkused / *Weaknesses*

- puudub ühine visioon küla arenguvajadustest
- peamiselt suvituspiirkond
- püsielanikkonna ja noorte vähesus
- kogukond on killustunud küla eri osade vahel
- kohati vähene omaalgatus ja ettevõtlikkus
- töökohtade vähesus valla piires
- halb joogiveega varustatus
- puudub tsentraalne kanalisatsioon
- kohati mittetoimiv jäätmemajandus
- madal liikluskultuur
- suvine liikluse intensiivsus külavaheteedel
- vähene interneti püsiühendusega liitunute arv
- kohati olematu mobiililevi

Ohud külale / *Threats*

- püsielanike väljaränne
- kaldaäärsetele elamute rajamine ning rannajoone läbipääsmatuks muutumine
- liiga väikesed ehituskrundid (täna min. 2500 m²)
- uusehitiste mittesobivus küla miljööga
- küla kogukonna jätkuv killustatus
- mootorsõidukite (AVTnd, mootorrattad, skuutrid) ebaseaduslik kasutamine looduses, rannal ja merel
- looduse reostamine ja rikkumine
- hooldamata kinnistud ja nendega piirnevad alad
- kaldaõõnestus, merereostus

- küla esindatuse tagamine valla volikogus
- aktiivne koostöö RMK`ga
- tihedama bussiliikluse tagamine maakonna keskusega
- kuritegevus (vargused)

VISIOON

Vainupea on hea maine ja mitmekülgse ajaloolise pärandiga rannaküla. Külal on aktiivne kogukond ning külaelanikud on kaasatud ühistegevustesse. Vihula Vallavalitsus hoolib oma küla tegemistest ning aitab selle arengule kaasa.

Küla omanäolisuse indikaatoriteks on:

- privaatsust tagav hajusus kinnistute vahel
- lopsakas haljastus ja vanad karjamaad
- puhas merevesi ja vabalt ligipääsetav korrastatud rannajoon
- korras majad, õued, aiad, teed ja teeärsed
- hooldatud metsaalused ja korras metsateed
- korras ja hooldatud Vainupea kabel, kalmistu ja Kaarna kivi

Aastaks 2020 on küla edukaks arenguks loodud järgmised lisaväärtused:

- küla kogukond hoiab kokku ja omavahel suheldakse aktiivselt
- Vihula valla üldplaneeringusse on lisatud Vainupea ehitus- ja hoonestustingimuste teemaplaneering
- külas ei ole soovituslikult juurde tekkinud uusi ehituskrunte, mis oleksid väiksemad kui **4000 m²**
- toimib veevärk, rajatud on veetrassid või üldkasutatav puurkaev
- koostöös vallaga korraldatakse efektiivselt liiklust ja parkimist külavaheteedel
- loodud on hooajaliselt toimiv kohvik/söögikoht
- loodud on võimalused kalandusega tegelemiseks

ARENGUKAVA UUENDAMISE KORD

Vainupea küla arengukava kehtib **04.06.2016** kuni **04.06.2020**. Arengukava täitmist analüüsitakse kord aastas. Vajadusel viiakse sisse täiendused ja parandused. Küla arengukava kuulub muutmisele seoses seadusandluse muutumisega, muudatustega valla arengukavas või ümberkorraldustega projektide rahastamises. Küla arengukava kuulub uuendamisele määratud tähtaja möödumisega. Uue perioodi arengukava koostööstatakse ja kinnitatakse Vainupea küla seltsi üldkoosolekul.

TEGEVUSKAVA

Arengukavas esitatud eesmärkide täitmist veavad võimaluste piires eest Vainupea küla selts MTÜ liikmed.

Eesmärk 1: Küla korraldab ja juhib ise oma elu

- küla arengukava koostamine ja heakskiitmine, vaheanalüüside tegemine, arengukava täiendamine
- külaselts esindab kogukonda küla heakorda ja selle arengut puudutavates küsimustes
- külaelu ja heakorra edenemine läbi arengukava elluviimise

Eesmärk 2: Külaelu läbi ühistegevuste

- talgute korraldamine, külale oluliste objektide korrashoidmine
- traditsiooniliste ühisürituste korraldamine

- kontserdite ja muude avalike sündmuste korraldamine
- külaelanike omaalgatuste toetamine ja ideede elluviimine

Eesmärk 3: Küla avalike objektide säilitamine ja arendamine

- Vainupea kabeli renoveerimine (sh kiviaed) ja selle jooksev korrashoidmine
- Vainupea kabeli ümbruse (sh lõkkeplatsi, piknikulaua ja pinkide) korrashoidmine
- Vainupea kalmistu korrashoidmine
- Suureliiva ranna heakorra tagamine koostöös RMK`ga
- lastemänguväljaku, jalgpalliväljaku ja korvpalliplatsi korrashoidmine
- koostöö erinevate üle-Eestiliste suveürituste korraldajatega
- munitsipaalmaale pinkide alle rajamine ja selle korrashoidmine
- vana ripp silla taastamine/renoveerimine

Eesmärk 4: Turvalise ja kvaliteetse elukeskkonna tagamine

- parkimisalade määratlemine koostöös Vihula Vallavalitsuse, maanteeameti ja RMK`ga
- veetrasside või külakeskse puurkaevu rajamine
- internetiühenduse tagamine ning külaelanike interneti püsiühendusega liitumine
- hooajaliselt töötava kohviku/söögikoha avamine
- külavaheteede korrashoidmine koostöös Vihula Vallavalitsusega

Eesmärk 5: Omanäolisus ja maine

- Vihula valla üldplaneeringusse on sisse viidud küla hoonestus- ja ehitustingimuste teemaplaneering
- koostöö erinevate organisatsioonide ja asutustega küla omanäolisuse säilitamiseks
- külas ei ole soovituslikult juurde tekkinud uusi ehituskrunte, mis oleksid väiksemad kui **4000 m²** – olemasolevate kinnistute väiksemaks jagamine tuleks kooskõlastada külaseltsiga lähtuvalt miljööväärtuslikkuse aspektist
- kinnistut piirava aia kõrgus ei ületa soovituslikult **1,2 m**, seejuures lähtutakse uute aedade rajamisel küla miljösse sobivate materjalide ja ehitustehnikae valikust
- kinnistuomanik hooldab ja hoiab korras oma krunti, hooneid ja aeda
- iga talu väravas on presenteeritud talu nimi
- toimub pidev rannaala heakorrastamine
- majutusasutuse heatasemeline tegevus

Eesmärk 6: Küla annab oma tegevusest teada

- küla kodulehe jooksev haldamine;
- aktiivne sotsiaalmeedia (eelkõige Facebook) kasutamine tegevustest ja üleskutsetest teavitamiseks
- kogukonna liikmete jooksev teavitamine (e-maili list)
- artiklite ja uudiste avaldamine Vihula valla lehes ja Virumaa Teatajas ning Koguduse lehes
- Teeliste Kirikud liikumises osalemine (Vainupea kabel)
- Kirikute Öö liikumises osalemine (Vainupea kabel)

Eesmärk 7: Korras küla

- kaks korda aastas korraldatakse ühiseid kogukonna talgupäevi
- rahastuse taotlemine küla heakorda parandavate algatuste elluviimiseks

- jäätmemahutid hoitakse seespool kinnistu piirdeaeda